

Problema constituirii teritoriale a Țării Moldovei s-a aflat permanent în atenția istoricilor, dar până în prezent, mai multe aspecte ale acesteia nu și-au găsit o explicație acceptabilă. Printre ele se numără și aspectul privitor la intrarea, e drept – pentru o scurtă perioadă de timp, a regiunii Pocuția și a orașului Colomeea (*Коломыя*) în componența Țării Moldovei, ultimul fiind menționat pentru prima dată în cunoscuta sursă istorică rusească *Cronica lui Ipatie* la anul 1240. Totuși, este de remarcat faptul că localitatea dată nu a fost inclusă de cercetătorii ruși și sovietici printre orașele mari ale Rusiei Haliciene¹.

Atenția noastră se va axa însă asupra examinării unei alte surse istorice, și anume *Lista tuturor orașelor rusești, îndepărtate și apropiate* (*А се имена всем градом рускым далным и ближним*), pe care o aflăm în mai multe cronici rusești. Cea mai timpurie redacție a acesteia, conform aprecierilor specialiștilor, este cea inclusă în *Cronica de la Novgorod*, așa-numita *Новгородская первая летопись младшего извода*, alcătuită prin anii '30 ai secolului al XV-lea².

Istoricul sovietic M.N. Tihomirov a întreprins o examinare minuțioasă a *Listei*, care se află înserată pe filele mai multor cronici rusești și, în consecință, într-un studiu publicat în anul 1952, propunea atenției specialiștilor o *Listă îmbunătățită*, mai exactă a acestei importante surse istorice, care începe cu enumerarea orașelor apreciate drept „bulgare și volohe”: „*На Дунаи, Видычев град, о седми стенах каменных, Мдин. И об ону страну Дунаа. Тернов, ту лежит Святаа Пятница. А по Дунаю, Дрествин. Дичин, Килиа. А на усть Дунаа, Новое село. Аколякра. На море, Карна. Каварна. А на сеи стороне Дунаа. На усть Днестра над морем, Бельгород. Черн, Ясьскый торг на Пруте реце. Романов торг на Молдове. Немечь в горах. Корочюнов камен. Сочява. Серет. Баня. Чечюнь. Коломыя. Городок на Черемоше. На Днестре Хотень. А се болгарскыйи и волоскыйи гради*”³.

Așadar, *Lista* începe cu orașele de la Dunăre, din nordul Bulgariei și încheie compartimentul respectiv cu precizarea că „acestea sunt orașe bulgare și volohe” (românești - I.E.), prin **volohе**, în cazul de față, **subînțelegându-se** orașele din Țara Moldovei. Evident, la data redactării *Listei*, subiect care va fi analizat mai jos, nu se poate vorbi de o stăpânire bulgară la nordul Dunării, de aceea este limpede că orașele indicate la nord, adică în stânga acestui râu, erau, după precizarea cronicii, volohe, deci ele se aflau în componența Țării Moldovei.

Faimoasa *Listă* a orașelor rusești a atras atenția a numeroși istorici, mai ales din fosta URSS și Rusia, și doar tangențial sursa dată a constituit obiectul atenției istoriografiei române, unica contribuție mai esențială fiind studiul lui Alexandru Andronic publicat în anul 1965⁴.

Problemele principale care au stat în atenția specialiștilor au fost:

A) Credibilitatea acestei surse ca sursă istorică sigură.

M.N. Tihomirov o aprecia drept un minunat izvor istorico-geografic, care conține un număr de 358 de orașe, istoricul a reușit să cartografieze 304 din ele și își exprima speranța că cercetările ulterioare vor micșora substanțial numărul orașelor necunoscute⁵. La această opinie a lui M.N. Tihomirov a aderat și Alexandru Andronic⁶. Ștefan S. Gorovei consideră că sursa dată reflectă realitatea bazată pe cunoașterea dinăuntru a rosturilor și calităților așezărilor respective în viața

¹ M.N. Тихомиров, Древнерусские города, Москва, 1956, с. 41, 328-337.

² M.N. Тихомиров, «Список русских городов дальних и ближних», В сб.: Исторические записки, 40, Москва, 1952, с. 221.

³ M.N. Тихомиров, «Список русских городов дальних и ближних». В сб.: Исторические записки, 40, Москва, 1952, с. 223.

⁴ Al. Andronic, Orașe moldovenești în secolul al XIV-lea în lumina celor mai vechi izvoare rusești, în: Romanoslavica, XI, Istorie, 1965.

⁵ M.N. Тихомиров, «Список русских городов дальних и ближних». В сб.: Исторические записки, 40, Москва, 1952, с. 215, 219-220.

⁶ Al. Andronic, Orașe moldovenești în secolul al XIV-lea în lumina celor mai vechi izvoare rusești, în: Romanoslavica, XI, Istorie, 1965, p. 208.

economică, administrativă etc. a principatului moldav⁷.

B) De ce sunt incluse ca rusești mai multe orașe care nu au fost nici anterior, nici la momentul alcătuirii *Listei*, rusești.

M.N. Tihomirov considera că împărțirea *Listei* în orașe volohe, bulgare, volâniene, kievene, lituaniene etc. reflectă absolut corect situația politică din Europa de Est, care includea orașele „rusești”, adică orașele populate cu ruși, ucraineni, bieloruși, moldoveni, bulgari, iar în unele cazuri, cu o populație amestecată din bieloruși și lituanieni. Același autor mai credea că orașele moldovenești (volohe) au intrat în *Listă* în virtutea comunității limbii scrise în Moldova și Valahia în epoca medievală⁸. Este însă de reținut faptul că în *Listă* nu este amintit niciun oraș din Țara Românească (Valahia), așa că acest argument nu pare să reflecte situația reală. În opinia aceluiași autor, *Lista* dată confirmă faptul că, deja la începutul secolului al XV-lea, exista ideea despre unitatea „Țării Rusești”, conștientizarea legăturilor rușilor cu slavii balcanici și cu moldovenii, care utilizau limba slavonă în scris și chiar „unitatea rușilor, ucrainenilor, bielorușilor, moldovenilor, bulgarilor”⁹. Evident, această „unitate” a popoarelor menționate în a doua jumătate a secolului al XIV-lea nu are nimic în comun cu realitatea istorică.

Într-un studiu ulterior, publicat în anul 1969, M.N. Tihomirov scria că alcătuitoarea *Listei* cunoștea că orașul Târnov și orașele moldovenești nu țineau de orașele rusești, dar a făcut acest lucru din considerentul că în bazinul Dunării de Jos și în Moldova elementul rusesc era încă puternic, iar puterea nominală a marelui cneaz lituanian se întindea la sfârșitul secolului al XIV-lea și începutul celui următor până aproape de Dunăre¹⁰. Desigur, și aceste raționamente ale autorului sunt departe de a reflecta situația reală.

Referindu-se la problema dată, istoricul din Rusia Igor Danilevski consideră că apelativul „rusești” utilizat în *Listă* față de orașele bulgare, valahe (=moldovenești), poloneze, lituaniene, corespund apartenenței confesionale, și nu etnice. Același autor mai precizează că termenul „rusești” nu putea avea semnificație etnică sau politică. Opinia dată este argumentată de autor cu informația unei cronici rusești care, descriind evenimentul cuceririi Constantinopolului de către turci, spune că turcii nu au distrus „credința rusească”, „*русь*” merg la biserică, botezul este „rusesc”, adică este vorba despre ortodoxie în general, și nu despre ruși ca atare¹¹.

C) Stabilirea datei, adică perioada când a fost alcătuită *Lista* respectivă.

M.N. Tihomirov, unul dintre specialiștii consacrați care a examinat *Lista* dată, considera că ea a apărut la sfârșitul secolului al XIV-lea, mai sigur între anii 1387 și 1392¹². B.A. Rybakov data *Lista orașelor rusești* cu anul 1396¹³.

E.P. Naumov pornea de la considerentul că biserica moldovenească era dependentă de cea din Halici și Kiev și își punea obiectivul de a explica „când și de ce a fost posibilă apariția unei dependențe sau a unirii bisericesti dintre Moldova și Bulgaria la cumpăna secolelor al XIV-lea și al XV-lea”¹⁴. Faptul că *Lista* menționează doar două orașe din Bulgaria de Nord, Târnovo și Vidin, indică, în opinia lui E.P. Naumov, faptul că enumerarea orașelor bulgare în *Listă* s-a făcut atunci când clerul bizantin abia începuse să-și instaleze puterea sa acolo, cronologic – după anul 1393, și,

⁷ Șt.S. Gorovei, La începuturile orașului Bacău, în: Carpica, XVIII-XIX, 1986-1987, p. 269.

⁸ М.Н. Тихомиров, «Список русских городов дальних и ближних», В сб.: Исторические записки, 40, Москва, 1952, с. 218

⁹ М.Н. Тихомиров, «Список русских городов дальних и ближних». В сб.: Исторические записки, 40 (Москва, 1952), с. 218

¹⁰ М.Н. Тихомиров, Исторические связи России со славянскими странами и Византией, Москва, 1969, с. 135.

¹¹ И. Данилевский, Загадки «Русьской земли», în: Знание-сила, 11, 1997

(<http://www.krotov-info/history/10/2/1997dani.html>) (ultima accesare 4 ianuarie 2010).

¹² М.Н. Тихомиров, «Список русских городов дальних и ближних», В сб.: Исторические записки, 40, Москва, 1952, с. 218; М.Н. Тихомиров, Русское летописание, Москва, 1979, с.88.

¹³ Б.А. Рыбаков, Древние руссы, în: Советская археология XVII, 1953, с. 31.

¹⁴ Е.П. Наумов, К истории летописного «Списка русских городов дальних и ближних». В сб.: Летописи и хроники, Сборник статей, 1973 г., Москва, 1974, с. 154.

ceea ce este mai important, că anume în acest timp s-a stabilit și dependența temporară bisericească a Bulgariei față de Moldova, deoarece grecul Ieremia, numit de Patriarhia din Constantinopol mitropolit în Moldova, dar nerecunoscut și alungat de aici, a primit de la aceeași Patriarhie dioceza Târnovo. Posibil, opinează în continuare autorul, Ieremia, care nominal era mitropolit al Moldovei, după primirea Târnovei a fost numit și exarh al Vidinului și Cavarnei, adică al tuturor acelor orașe din Bulgaria și Dobrogea care sunt menționate în *Lista* orașelor rusești. Anume în acest timp, 1394-1396, considera numitul autor, în închipuirile unor ierarhi ai bisericii ortodoxe s-a format schema acestei supunerii religioase a Bulgariei față de Moldova, Halici și Kiev, schemă reflectată în *Lista* orașelor rusești. Autorul este absolut convins că anume în anii 1394-1396 a fost alcătuită *Lista* cu pricina, la inițiativa mitropolitului de Kiev Kiprian, iar în cronica rusă a fost inclusă în anul 1409¹⁵.

I.E. Tamm, în comentariile ce însoțesc studiul lui M.N. Tihomirov publicat în anul 1979, acceptă datarea propusă de E.P. Naumov, 1394-1396, pe care, fără a explica motivele, o consideră mai exactă¹⁶.

L.L. Polevoj considera că *Lista orașelor rusești* a fost alcătuită prin anii '90 ai secolului al XIV-lea¹⁷.

Problema datării *Listei orașelor rusești* a fost reluată de cunoscutul istoric moscovit V.I. Yanin într-un studiu publicat inițial în 1995¹⁸ și republicat în anul 1998¹⁹. Examinând încă o dată „materialul rusesc” din această *Listă*, autorul consideră că opinia statornicită în literatura istorică cum că sursa dată nu poate fi datată anterior anului 1387 contravine realităților istorice și politice de atunci. Analiza materialului oferit de *Listă* i-a permis autorului să dateze acest valoros izvor istoric cu anii 1375-1381. Alcătuită nu mai târziu de anul 1381, conchide autorul, *Lista* a fost supusă ulterior unor corectări și, în a doua jumătate a anilor '30 sau în anii '40 ai secolului al XV-lea, a obținut forma cunoscută în prezent²⁰.

Punctul de vedere al lui V.I. Yanin referitor la datarea *Listei* este împărtășit și de Igor Danilevski²¹.

Istoricul ucrainean Felix Šabul'do, într-un studiu publicat în anul 2001, nu face nicio referință la concluziile la care a ajuns V.L. Yanin, fie că opiniile acestuia i-au rămas necunoscute, fie din alte considerente, de aceea nu putem cunoaște atitudinea sa față de datarea propusă de istoricul de la Moscova, și consideră că *Lista orașelor rusești*, în redacția ei finală, a fost alcătuită în toamna anului 1396²².

În privința datării *Listei* s-au pronunțat și unii istorici români. Alexandru Andronic credea că „fragmentul cuprinzând orașele moldovenești s-a alcătuit în timpul domniei lui Petru Mușat (1375-1391) cu oarecare certitudine după 1388”, când, în opinia sa, Colomeea ar fi intrat în componența Moldovei, interval apreciat de autor între anii 1388 și 1391²³. Constantin Cihodaru propunea o datare puțin modificată și opina că *Lista* a fost alcătuită prin anii 1389-1392²⁴. Ștefan S.

¹⁵ Е.П. Наумов, К истории летописного «Списка русских городов дальних и ближних». В сб.: Летописи и хроники, Сборник статей, 1973 г., Москва, 1974, с. 155-156.

¹⁶ М.Н. Тихомиров, Русское летописание, Москва, 1979, с. 357.

¹⁷ Л.Л. Полевой, Очерки исторической географии Молдавии XIII-XV вв., Кишинев, 1979, с. 61.

¹⁸ В.Л. Янин, К вопросу о дате составления обзора «А се имена градом всем русским, далним и ближним», в сб.: Древнейшие государства Восточной Европы. Материалы и исследования, 1992-1993 гг., Москва, 1995.

¹⁹ В.Л. Янин, Новгород и Литва: пограничные ситуации XIII-XV веков, Москва, 1998.

²⁰ В.Л. Янин, Новгород и Литва: пограничные ситуации XIII-XV веков, Москва, 1998, с. 67-68.

²¹ И. Данилевский, Загадки «Русьской земли», в: Знание-сила, 11, 1997

(<http://www.krotov-info/history/10/2/1997dani.html>) (ultima accesare 4 ianuarie 2010).

²² Ф. Шабудло, Витовт и Тимур: противники или стратегические партнеры. В сб.: LIETUVA IR JOS KAIMYNAI. Nuo normanų iki Napoleono, Vilnius: Vaga, 2001, с. 95-105.

(<http://www.laborunion.lt/memo/modules/sections/index.php?op=viewarticle&artid=19>) (ultima accesare 15 ianuarie 2010).

²³ Al. Andronic, Orașe moldovenești în secolul al XIV-lea în lumina celor mai vechi izvoare rusești, în: Romanoslavica, XI, Istorie, 1965, p. 210.

²⁴ С. Cihodaru, Începuturile vieții urbane în Iași, în: Analele științifice ale Universității „Al.I. Cuza” din Iași, (SN), A, Istorie, XVIII (1971), fasc. 1, p. 37.

Gorovei consideră că *Lista* cu pricina a fost alcătuită la „circa 1390”²⁵. Alexandru Artimon și Ioan Mitrea cred, ca și Alexandru Andronic, că *Lista orașelor rusești* a fost alcătuită între anii 1388 și 1391²⁶.

D) Autorul *Listei*.

M.N. Tihomirov considera că autorul *Listei* a fost, fără îndoială, rus, fără a face alte precizări²⁷. Alți autori nu s-au pronunțat atât de categoric în privința autorului, majoritatea susținând ideea că *Lista* s-a scris „la inițiativa” mitropolitului Kiprian.

E) Locul scrierii *Listei*.

M.N. Tihomirov presupunea că *Lista* dată a fost scrisă la Novgorod, în cercurile negustorești, strâns legate de deplasările în interes comercial în diferite orașe²⁸.

B.A. Rybakov presupunea o origine bisericească a *Listei*, alcătuită în baza unor liste regionale în cancelaria mitropolitului Kiprian din Kiev, în regiunea Kievului sau în Volânia²⁹.

A.V. Podosinov se oprește detaliat la problema locului unde a fost alcătuită *Lista orașelor rusești*. Examinând principiul alcătuirii acestei *Liste*, autorul ajunge la concluzia că este vorba de principiul centric. Având în vedere și faptul că toponimul „Залесский” a apărut, în conceptul autorului, inițial la Smolensk, el formulează ipoteza că *Lista* cu pricina a fost alcătuită la Smolensk sau că, cel puțin, a existat o legătură apropiată a autorului *Listei* cu Smolenskul³⁰. Constantin C. Giurescu accepta opinia enunțată de mai mulți istorici sovietici că *Lista* a fost scrisă la Kiev³¹.

F) Scopul alcătuirii acestei *Liste*.

A.V. Podosinov acceptă ideea enunțată de alți istorici că *Lista orașelor rusești* a fost alcătuită „la inițiativa mitropolitului rus Kiprian”, care pretindea extinderea sferei de influență a Mitropoliei de Kiev, devenită *de facto*, în acest timp, de Moscova³².

G) Sursele scrierii.

M.N. Tihomirov credea că *Lista* a fost alcătuită în baza așa-numitelor „*dorojniki*” sau liste regionale ale localităților³³.

Constantin C. Giurescu împărtășea opinia istoriografiei sovietice că *Lista orașelor rusești* a fost alcătuită în temeiul unor liste regionale, așa ar explica autorul situația că ea nu include niciun oraș din Țara Românească³⁴.

Referindu-se la sursele *Listei*, Ștefan S. Gorovei opina că ea a fost „redactată pe baza informațiilor plecate din Moldova sau culese la fața locului de către negustori”³⁵.

Acestea fiind spuse, remarcăm faptul că *Lista orașelor rusești* indică destul de limpede că la

²⁵ Șt.S. Gorovei, La începuturile orașului Bacău, în: Carpica, XVIII-XIX, 1986-1987, p. 269.

²⁶ Al. Artimon, I. Mitrea, Bacău – reședință voievodală, Bacău, 1996, p. 44-45.

²⁷ М.Н. Тихомиров, «Список русских городов дальних и ближних». В сб.: Исторические записки, 40, Москва, 1952, с. 218.

²⁸ М.Н. Тихомиров, «Список русских городов дальних и ближних». В сб.: Исторические записки, 40, Москва, 1952, с. 218-219.

²⁹ Б.А. Рыбаков, Древние руссы, în: Советская археология XVII, 1953, с. 31-32.

³⁰ А.В. Подосинов, О принципах построения и месте создания «Списка русских городов дальних и ближних». В сб.: Восточная Европа в древности и средневековье, Москва, 1978, с. 41-48.

³¹ С.С. Giurescu, Târguri sau orașe și cetăți moldovene. Din secolul al X-lea la mijlocul secolului al XVI-lea, Ed. II, București, 1997, p. 72.

³² А.В. Подосинов, О принципах построения и месте создания «Списка русских городов дальних и ближних». В сб.: Восточная Европа в древности и средневековье, Москва, 1978, с. 40.

³³ М.Н. Тихомиров, «Список русских городов дальних и ближних». В сб.: Исторические записки, 40, Москва, 1952, с. 219

³⁴ С.С. Giurescu, Târguri sau orașe și cetăți moldovene. Din secolul al X-lea la mijlocul secolului al XVI-lea, Ed. II, București, 1997, p. 72.

³⁵ Șt.S. Gorovei, La începuturile orașului Bacău, în: Carpica, XVIII-XIX, 1986-1987, p. 269.

momentul alcătuirii ei, orașul Colomeea, deci întreaga Pocuție, era parte componentă a Țării Moldovei, situație care, deschis, nu a fost contestată de niciun istoric. Spre exemplu, într-un studiu publicat încă în anul 1964, B.A. Timoșčuk era încrezut că în a doua jumătate a secolului al XIV-lea, fără a indica de când, dar, credea numitul istoric, cu siguranță până în anul 1395, Colomeea a intrat în componența Țării Moldovei, de aceea denumirea orașului a fost inclusă în *Lista orașelor rusești*³⁶

În anul 1979, studiul lui M.N. Tihomirov din 1952, la care ne-am referit și mai sus, a fost republicat³⁷. La paginile 133-137 este reeditat și textul *Listei*, dar, editorul de la 1979 face o precizare esențială și ne informează că pe o variantă de lucru a studiului citat al lui M.N. Tihomirov, cu indicație la orașul Colomeea (*Коломыя, волошский*), într-o notă marginală scrisă cu creionul, istoricul rus se întreba: Când a devenit moldoveană? („*Когда стала волошской?*”)³⁸, întrebare lăsată fără răspuns de către autor.

În studiul publicat în anul 1965, Alexandru Andronic exprima convingerea că Colomeea s-a aflat în componența Moldovei începând cu anul 1388 și până la 1394³⁹.

Includerea Colomeii în *Listă* ca oraș românesc, considera Constantin C. Giurescu în studiul publicat în 1967 și republicat în 1997, „poate fi interpretată în sensul că ea fusese luată în stăpânire de către Petru al Mușatei, **la finele domniei sale** (s.n. – I.E), în urma neachitării sumei de 3 000 de ruble pe care o împrumutase cu gaj lui Vladislav Jagiello... în 1388 sau că acest oraș, cu cetatea lui, figura printre cetățile pe care Teodor Koriatovici le lăsase în 1354 «vlahilor»⁴⁰.

Să examinăm mai întâi cea de a doua variantă, propusă de Constantin C. Giurescu. Autorul, în baza unei surse istorice rusești, cunoscute sub numele de *Cronica lui Bychowic*, afirma eronat că bătălia de la Sinie Vody ar fi avut loc în anul 1351, când au fost înfrânți cei trei frați tătari, considerați „*отчичами и дедичами Подольской земли*”⁴¹ și Podolia a nimerit în mâinile lituanienilor, și anume ale lui Teodor Koriatovici, care la 1354 se retrage și cedează stăpânirea sa regelui Ungariei Ludovic cel Mare, iar „cetățile” au fost lăsate pe seama „volohilor”, adică a românilor din Moldova⁴². Prin aceste cetăți, considera Constantin C. Giurescu, „se înțelege îndeobște Hotinul, Țețina și Hmielovul”, considerând incontestabil faptul că moldovenii au stăpânit Hotinul încă înainte de întemeierea statului independent al lui Bogdan I⁴³.

Opinia lui Constantin C. Giurescu nu poate fi acceptată din următoarele considerente. În primul rând, marea bătălie de la Sinie Vody, condusă de marele cneaz lituanian Olgierd (1296-1377) și în urma căreia forța militară a celor trei principii tătari a fost zdrobită, a avut loc nu în 1351, ci mult mai târziu, în toamna anului 1362.

În al doilea rând, *Cronica lui Bychowic* consemnează destul de clar orașele din Podolia din stânga râului Nistru, și anume Smotrici, Bakota, Kamenetș și altele care nu sunt indicate nominal, și deci, nicidecum nu poate fi vorba de orașele Hotin, Țețina și Hmielov, eventual Colomeea, toate situate în dreapta râului Nistru.

În al treilea rând, Teodor Koriatovici, despre care *Cronica lui Bychowic* afirmă că ar fi fugit „*из Подольской земли к венграм, а в городах посадил волохов*”⁴⁴, a fost cneaz al Podoliei abia prin anii 1380/1386-1393. Istoricul ucrainean Leonti Voitovici admite că el s-ar fi putut afla un

³⁶ B.A. Тимошук, Исчезнувшие города Буковины, în: Вопросы истории, 5, 1964, с. 215.

³⁷ М.Н. Тихомиров, Русское летописание, Москва, 1979, с. 83-137.

³⁸ М.Н. Тихомиров, Русское летописание, Москва, 1979, с. 135.

³⁹ Al. Andronic, Orașe moldovenești în secolul al XIV-lea în lumina celor mai vechi izvoare rusești, în: Romanoslavica XI, Istorie, 1965, p. 210, 214.

⁴⁰ C.C. Giurescu, Târguri sau orașe și cetăți moldovene. Din secolul al X-lea la mijlocul secolului al XVI-lea, Ed. II, București, 1997, p. 72.

⁴¹ Хроника Быховца, Москва, 1966, с. 56.

⁴² C.C. Giurescu, Târguri sau orașe și cetăți moldovene. Din secolul al X-lea la mijlocul secolului al XVI-lea, Ed. II, București, 1997, p. 67, 244. Ipoteză admisă și de Ion Gumenâi. Vezi I. Gumenâi, Istoria ținutului Hotin. De la origini până la 1806, Chișinău, 2002, p. 68.

⁴³ C.C. Giurescu, Târguri sau orașe și cetăți moldovene. Din secolul al X-lea la mijlocul secolului al XVI-lea, Ed. II, București, 1997, p. 244.

⁴⁴ Хроника Быховца, Москва, 1966, с. 57.

anumit timp, prin anii 1360-1370, în Transcarpatia, care pe atunci era în componența statului maghiar, și să fi primit unele moșii din domeniul regal. Tot în acest timp posibil că el s-ar fi căsătorit cu sora soției regelui Sigismund⁴⁵.

Așadar, evenimentele descrise de *Cronica* dată sunt mult mai târzii, iar orașele amintite nu sunt altele decât cele din Podolia, pe care sursa dată le și amintește (Brațlav, Sokoliți, Cameneț, Smotrici, Cerlenâi Grad), lăsate românilor de acolo, care, fără îndoială, constituiau un element etnic considerabil.

Totuși, pasajul de mai sus, referitor la faptul că Teodor Koriatovici ar fi fugit „из Подольской земли к венграм, а в городах посадил волохов”, poate fi interpretat și în alt sens. Atenționăm în mod deosebit la data foarte incertă a începerii „domniei” lui Teodor Koriatovici în Podolia, oferită de Leonti Voitovici, plasată între anii 1380 și 1386, domnie care a continuat până la 1393, când el într-adevăr, din cauza că trupele moldo-podoliene au suferit înfrângere, a părăsit Podolia și a plecat cu familia în Ungaria, sperând ca cu ajutorul lui Sigismund să continue lupta, iar în Podolia l-a lăsat pe voievodul Nestis, căruia i-au venit în ajutor detașamente de moldoveni și unguri. Ulterior, Teodor Koriatovici nu s-a mai împăcat cu Jagiello și, în schimbul unor teritorii primite de la regele Ungariei, a transmis acestuia drepturile sale asupra Podoliei⁴⁶.

De fapt, anul 1386 poate fi eliminat din discuție, el fiind rodul interpretării eronate de către istoricul ucrainean Leonti Voitovici a afirmațiilor lui Pavel Parasca din studiul publicat în anul 1981⁴⁷ că, chipurile, pe la 1386, Konstantin Koriatovici ar fi stăpânit la Cetatea Albă, iar după aceea, conform istoricului ucrainean, el s-ar fi întors în Podolia, unde ar mai fi fost cneaz. În același timp este de reținut că examinarea obiectivă a surselor istorice de către Leonti Voitovici l-a condus la concluzia mai plauzibilă că numitul Konstantin Koriatovici decedase cu mult timp înainte de 1386, în răstimpul 1366-1374, aproximativ pe la 1370.

Oricum, această perioadă este una prea puțin cunoscută în istoria Podoliei. În acest context, un interes deosebit prezintă informația fixată în mai multe cronică rusești, plasată în segmentul cronologic 1385-1386: „Того же лета прибеже сын князя великого Дмитрия Иванович, князь Василий в Подольскую землю в Великия Волохы к Петру воеводы”⁴⁸. Informațiile oferite de sursele narrative rusești permit, în opinia noastră, formularea ipotezei cu privire la controlul politic al domnului Moldovei Petru Mușat asupra teritoriilor Podoliei. Numai în acest caz Vasile, fiul marelui cneaz Dmitri Ivanovici, ar fi sosit în „țara Podoliei”, în „Volohia Mare”, la domnul Moldovei Petru Mușat și nicidecum în sensul că teritoriile de la apus de Nistru și chiar de Prut sunt prezentate de cronicile rusești drept parte componentă a Podoliei⁴⁹. În acest context este de reținut opinia ulterioară exprimată de Pavel Parasca, care sesiza prezența politică a voievodatului Moldovei și în Podolia Mică, teritorii pe care le-ar fi cedat ulterior polonilor în urma presiunilor făcute, probabil, cu ocazia negocierilor din toamna anului 1387⁵⁰.

În continuare, să examinăm prima variantă propusă de Constantin C. Giurescu. În urma depunerii omagiului și jurământului de fidelitate (1387) de către domnul Moldovei Petru Mușat și boierii țării, Moldova devine o țară vasală Coroanei polone, vasală în sensul european al cuvântului, de la care regele Wladislaw Jagiello a pretins ajutor armat, sfat și bani în schimbul oferirii protecției, dar, conform aprecierilor mai multor specialiști, această situație nu a afectat statutul Țării

⁴⁵ Л. Войтович, Князівські династії Східної Європи (кінець IX – початок XVI ст.). Склад, суспільна і політична роль. Історико-генеалогічне дослідження. Львів: Інститут українознавства НАНУ, 2000. (<http://izbornyk.org.ua/dynasty/dyn56.htm>) (ultima accesare 15 ianuarie 2010).

⁴⁶ Л. Войтович, Князівські династії Східної Європи (кінець IX – початок XVI ст.). Склад, суспільна і політична роль. Історико-генеалогічне дослідження. Львів: Інститут українознавства НАНУ, 2000. (<http://izbornyk.org.ua/dynasty/dyn56.htm>) (ultima accesare 15 ianuarie 2010).

⁴⁷ П.Ф. Параска, Внешнеполитические условия образования Молдавского феодального государства, Кишинев, 1981, p.105-106.

⁴⁸ Cităm aici din cronică numită *Semionovskaia*, vezi: Полное собрание русских летописей, Т. XVIII, Санкт Петербург, 1913, с. 136.

⁴⁹ П.Ф. Параска, Внешнеполитические условия образования Молдавского феодального государства, Кишинев, 1981, p.104-105.

⁵⁰ P. Parasca, La obârșia Mitropoliei Moldovei, Chișinău, 2002, p.36-37.

Moldovei de stat independent.

Cele două acte care au urmat pe 3 și 10 februarie 1388, referitoare la împrumutul bănesc solicitat de rege și acordat de Petru Mușat, confirmă afirmația de mai sus. Atenționăm în primul rând asupra titulaturii regelui Wladislaw, în care el nu apare și ca stăpânitor al Moldovei, ci doar ca rege al Poloniei, „stăpânitor al Litvaniei, Rusiei și domnitor al multor altor țări”⁵¹. Ultima parte a frazei din documentul citat nicidecum nu implică subînțelegerea Țării Moldovei. Totuși, expresia „**pan** (s.n. – I.E.) Petru voievod al Moldovei, ginerele și prietenul nostru”, utilizată în scrisoarea regelui din 3 februarie 1388, pare să vorbească despre intenția regelui Wladislaw Jagiello de a diminua întrucâtva demnitatea domnească a lui Petru Mușat, titlul „**pan**” semnificând în Polonia doar un mare boier, un mare demnitar, care avea funcția de voievod al Moldovei (să nu uităm că, din punct de vedere administrativ-teritorial, Polonia era împărțită în voievodate) și mai era și „ginerele” și „prietenul” regelui. Referitor la „ginere”, Ștefan S. Gorovei crede că este vorba de căsătoria lui Petru Mușat cu o rudă a regelui Wladislaw Jagiello, o prințesă din familia Gedimin⁵², opinie acceptată și de alți istorici⁵³.

În scrisoarea menționată, din 3 februarie 1388, regele Wladislaw Jagiello solicita un împrumut de 4 000 de ruble, pe care se obliga să-i restituie integral peste trei ani de zile, adică până la 3 februarie 1391. În cazul în care regele nu-și va putea onora obligația în timpul indicat, „orașul nostru Halici și cu acest ținut ce atârna de el îl vom pune amanet”. Astfel, orașul Halici și ținutul respectiv urmau să treacă sub control moldovenesc abia de la 3 februarie 1391 și această situație să dureze până când regele va înapoia toată suma împrumutată⁵⁴. Mai mulți autori, cu unele excepții, spre exemplu Constantin Racoviță⁵⁵, au citit prea repede textul documentului în cauză și au afirmat că în schimbul împrumutului regele îi amanetează „pentru trei ani orașul și ținutul Halici cu Pocuția”⁵⁶.

Scrisoarea regelui polon întrevedea și posibilitatea unui atac împotriva orașului Halici din partea vreunui dușman, în timpul când el se va afla sub autoritatea domnului Moldovei. Este o aluzie cât se poate de clară la Ungaria. În acest caz, conform actului regal, domnul în funcție, Petru, fratele său Roman sau copiii lor „oricare dintre ei va fi viu” trebuiau să apere orașul „cu dreaptă credință și cu toată puterea lor, fără viclenie”, urmând totodată ca regele polon să fie anunțat despre atac, pentru „ca să le dăm ajutor”. Dacă totuși, subliniază scrisoarea regală, acest „oraș ar fi luat cu puterea” de către acest dușman, Wladislaw Jagiello se obliga să restituie suma împrumutată de la domnul Moldovei⁵⁷.

Așadar, teritoriile care șase luni anterior, în august 1387, erau încorporate la Polonia, regele Wladislaw Jagiello era gata să le transmită peste trei ani de la ziua împrumutului bănesc, amanet domnului Moldovei, în contul banilor pe care, eventual, el nu i-ar restitui în termenele stabilite. Prin aceasta, actul regal confirmă nesiguranța Poloniei privind stăpânirea Rusiei Haliciene, iar „dușmanul” invocat care ar putea cuceri prin forță regiunea dată, fără îndoială, este Ungaria. Astfel, prin documentul din 3 februarie 1388, Moldova, într-un mod foarte subtil, era chemată să se alieze orientării antiungare a Poloniei, să apere, după ce o va primi, regiunea menționată cu toată puterea, „fără viclenie”. Apare foarte interesant și faptul că Petru Mușat sau urmașii lui urmau să se adreseze regelui după ajutor, acesta însă nu-și lua obligația de a-l acorda și de a menține orașul cu orice preț pentru Țara Moldovei, dimpotrivă, se admitea posibilitatea cuceririi lui de către dușmani, fapt care confirmă încă o dată atât nesiguranța „drepturilor” Poloniei, cât și stăpânirea reală poloneză asupra Haliciului, sau, eventual, asupra Moldovei. Dar, chiar și în acest caz, Wladislaw Jagiello se obliga să restituie banii împrumutați de la domnul Moldovei.

⁵¹ M. Costăchescu, Documentele moldovenești înainte de Ștefan cel Mare, Vol. II, Iași, 1932, p. 604-605.

⁵² Șt. S. Gorovei, Întemeierea Moldovei. Probleme controversate, Iași, 1997, p. 134-137.

⁵³ C. Rezachevici, Cronologia critică a domnilor din Țara Românească și Moldova, A, 1324-1881, I, Secolele XIV-XVI, București, 2001, p. 451-452.

⁵⁴ M. Costăchescu, Documentele moldovenești înainte de Ștefan cel Mare, Vol. II, Iași, 1932, p. 453.

⁵⁵ C. Racoviță, Începuturile suzeranității polone asupra Moldovei (1387-1432), în: Revista istorică română, X, 1940, p. 238.

⁵⁶ C. Rezachevici, Cronologia critică a domnilor din Țara Românească și Moldova, a. 1324-1881, I, Secolele XIV-XVI, București, 2001, p. 606.

⁵⁷ M. Costăchescu, Documentele moldovenești înainte de Ștefan cel Mare, Vol. II, Iași, 1932, p. 606.

Scrisoarea de răspuns a domnului Moldovei din 10 februarie 1388 este alcătuită pe un ton destul de reținut. Expresia că domnul a dat deja acestui „pan al Varșoviei” doar trei mii de ruble de argint frâncesc „în acea greutate cu care am început să dăm de la Luțk” duce la gândul unei noi întrevederi între Petru Mușat și poate cu Wladislaw Jagiello, poate cu reprezentanții acestuia, după întâlnirea de la Liov din septembrie 1387, în localitatea menționată, anume la Luțk, unde domnul inițial a acceptat suma de 4 000 de ruble solicitată de rege și chiar a împrumutat o parte din ea regelui. Ulterior însă, revenind la Suceava, s-a retractat și cere de la rege o nouă scrisoare pentru 3 000 de ruble⁵⁸. Scrisoarea lui Petru Mușat, prin expresiile sale seci, trădează prudența vizibilă a domnului față de suzeranul său, regele Wladislaw. Posibil, domnul Moldovei și-a văzut, într-un fel, lezată onoarea sa și a țării sale la Luțk, posibil, să fi apreciat împrumutul ca o formă de presiune politică din partea regelui polon.

Venirea lui Roman I în scaunul Moldovei este semnificativă din mai multe puncte de vedere. Chiar în primul document păstrat de la el, din 30 martie 1392, domnul Moldovei se intitulează „marele singur stăpânitor, din mila lui Dumnezeu domn”⁵⁹, ceea ce exprimă neîndoiește suveranitatea țării, a cărei domnie nu o datorează nimănui, doar lui Dumnezeu. Valentin Al. Georgescu consideră că formula „din mila lui Dumnezeu” și „singur stăpânitor” însemna „afirmarea că în țara lor ei înțeleg și au putere să se comporte cu independența și autoritatea supremă a unui împărat, față de puternicii vecini cu ambiții de suveranitate, sau în interior, când cereau ascultare, judecau și pedepseau”⁶⁰. Să ne amintim că în Rusia titlul de „самодержецъ”, deci „singur stăpânitor”, l-a luat abia Ivan al III-lea în a doua jumătate a secolului al XV-lea.

În același act, Roman I făcea o precizare importantă, anume că el este stăpân „de la munte până la mare”⁶¹, ceea ce, în opinia lui Constantin Rezachevici, care precizează totodată că „планины” (plonini) nu înseamnă munte, ci *Codrii Plonini*, ar însemna că odată cu noua domnie „s-a vădit beneficiul lungii domnii” a lui Petru Mușat, care a extins hotarele țării până la Marea Neagră⁶².

Pe de altă parte, în baza unor surse istorice muntene, Victor Spinei argumenta că „планины” înseamnă totuși munte⁶³. În același context, Șerban Papacostea crede că Moldova și-ar fi extins hotarele spre sud cu sprijinul Poloniei⁶⁴, numai după anul 1387. Tot Roman I este primul domn pe sigiliul căruia apare inscripția în limba slavonă, limba oficială a Bisericii Ortodoxe din Moldova⁶⁵, ceea ce, fără îndoială, a semnat și mai mult individualitatea statală a Moldovei față de cele două state catolice vecine, Polonia și Ungaria.

Sursele documentare nu ne oferă nicio informație referitor la împrumutul făcut de fratele său Petru Mușat regelui Wladislaw și nici despre Halici, dar în actul de închinare și credință a domnului și a boierilor din 5 ianuarie 1393 regele era „din mila lui Dumnezeu, Craiu al Poloniei, mare cneaz al Litvaniei și domn al întregii Țări a Rusiei”, ceea ce atestă că Rusia Haliciană către începutul anului 1393 nu se afla încă sub autoritatea domnului Moldovei, adică regele nu-și onorase nici obligația de a întoarce împrumutul luat de la domnul Moldovei, nici obligația de a amana Haliciul și ținutul ce ține de el.

Regele Poloniei s-a străduit să confere procedurii de instituire a vasalității o formă și un

⁵⁸ M. Costăchescu, Documentele moldovenești înainte de Ștefan cel Mare, Vol. II, Iași 1932, p. 606.

⁵⁹ Documenta Romaniae Historica, A, Moldova, I, 1384-1448, Volum întocmit de C. Cihodaru, I. Caproșu și L. Șimanschi, București, 1975, p. 3.

⁶⁰ V. Al. Georgescu, Organizarea judecătorească în Țara Românească și Moldova (jumătatea secolului al XIV-lea – sfârșitul secolului al XV-lea), în: SMIM, XIII, 1995, p. 158.

⁶¹ Documenta Romaniae Historica, A, Moldova, I, 1384-1448, Volum întocmit de C. Cihodaru, I. Caproșu și L. Șimanschi, București, 1975, p. 3.

⁶² C. Rezachevici, Cronologia critică a domnilor din Țara Românească și Moldova, A, 1324-1881, I, Secolele XIV-XVI, București, 2001, p. 457.

⁶³ V. Spinei, Cronicari italieni despre repercusiunile marii invazii mongole din 1241-1242 asupra românilor, în: SMIM, XIX, 2001, p. 190.

⁶⁴ Ș. Papacostea, Drumurile comerciale internaționale și geneza statelor românești în viziunea lui Nicolae Iorga și în istoriografia zilelor noastre, în: SMIM XVIII, 2000, p. 51.

⁶⁵ L. Șimanschi, Cele mai vechi sigilii domnești și bisericești din Moldova (1387-1421), în: AIIAX, XVII, 1980, p. 147.

conținut care să fie adecvate situației. El a văzut în boierii Moldovei calea cea mai sigură de instaurare a suzeranității efective, cel puțin la aceasta indică termenii utilizați în actele respective. De aici, considerăm că nu întâmplător patru mari boieri moldoveni, înainte de 6 ianuarie 1395, promit regelui Wladislaw Jagiello că Ștefan I va veni personal pentru a se supune regelui atunci când va fi chemat⁶⁶. Promisiunea boierilor „ca să nu se mai vorbească nici un cuvânt despre Colomeea și despre Sneatyn și despre Pocuția” de către domnul Moldovei, atestă divergențe teritoriale serioase, adică până la începutul anului 1395 regele Poloniei nu achitase suma de bani împrumutată, dar nici nu amanetase teritoriile promise prin actul din februarie 1388. Cât privește Țețina și Hmielev, boierii propuneau ca problema dată să fie discutată la o viitoare întrevvedere dintre Ștefan I și Wladislaw Jagiello. Cu toate acestea, soluția propusă de boieri apare inexplicabilă: „se va tocmi după voia Craiului”⁶⁷.

Întrebarea de ce regele Poloniei trebuie să rezolve problema dată, în ce temei lui îi aparținea prioritatea rămâne deocamdată fără răspuns. Putem doar bănuși că originea acestui conflict teritorial, Țețina și Hmielev, nu pare a se afla în împrumutul acordat de Petru Mușat lui Wladislaw Jagiello. Este vorba aici de două regiuni diferite din punct de vedere administrativ-teritorial, Pocuția cu orașele Colomeea și Sneatin și Țara Șepenițului cu orașele Hmeliev și Țețina, adică exact de acele teritorii pe care anterior Ungaria, conform cercetărilor istoricilor polonezi, le-ar fi cedat Țării Moldovei. Ilie Corfus, într-o recenzie la un studiu al istoricului polonez Zdzisław Spieralski, recenzie reactualizată și completată de Șerban Papacostea cu noi informații⁶⁸, scria următoarele: „În ceea ce privește Pocuția, autorul (Z. Spieralski) spune că pare să fie adevărat ceea ce s-a scris mai demult la noi că Moldova a obținut această provincie dimpreună cu Țara Șepenițului din partea Ungariei în perioada când aceasta stăpânea Rusia Haliciului. În tot cazul, ulterior, domnii moldoveni și-au motivat frecvent pretențiile asupra Pocuției prin **aceea că regele Ungariei le-a cedat drepturile asupra ei** (deci, nu prin împrumutul de la 1388, cum de obicei se consideră – I.E). De aceea autorul afirmă că nu este exclus ca Pocuția și Țara Șepenițului să fi fost cedate de unguri moldovenilor în timpul lui Ludovic cel Mare sau mai curând după moartea lui, în general în perioada dintre 1370 și 1387”⁶⁹.

Actul boierilor moldoveni amintit mai sus, redactat înainte de 6 ianuarie 1395, nu amintește nimic nici despre Halici, nici despre împrumutul acordat de Petru Mușat lui Wladislaw Jagiello.

Ținând cont de poziția boierilor exprimată în actul semnat de ei și de faptul că Ștefan I a obținut scaunul Moldovei cu sprijinul regelui polon, la 6 ianuarie 1395 domnul Moldovei și boierii semnau un alt document, care, în opinia lui Veniamin Ciobanu, „consfințează, din punct de vedere juridic, consolidarea suzeranității restrictive a Poloniei asupra Moldovei”⁷⁰, înțeleasă de numitul autor în sensul unei restrângeri drastice „a libertății de mișcare pe plan extern a domnului moldav, implicarea lui directă și necondiționată în politica externă poloneză”⁷¹. Pe de altă parte, Gheorghe Pungă aprecia actul din 6 ianuarie 1395 ca fiind doar o scrisoare „de încredințare sau de făgăduință”⁷².

Totuși, este de reținut că domnul Ștefan I a ținut să precizeze că el a obținut domnia Moldovei „din ajutorul lui Dumnezeu și al mărețului Crai, Vladislav”. Este primul act în care se menționează sprijinul polonez, dar totuși, pe primul loc este plasat „ajutorul lui Dumnezeu”, care, în acest context, trebuie înțeles ca și fraza utilizată anterior de Roman I, ce se intitula domn al Moldovei „din mila lui Dumnezeu”. În legătură cu formulările date este de remarcat observația judicioasă a lui Valentin Al. Georgescu, care vedea în ele „o doctrină românească a suzeranității și a independenței: există o închinare sau un omagiu al unui suveran independent, atunci când este vorba

⁶⁶ M. Costăchescu, Documentele moldovenești înainte de Ștefan cel Mare, Vol. II, Iași, 1932, p. 610.

⁶⁷ M. Costăchescu, Documentele moldovenești înainte de Ștefan cel Mare, Vol. II, Iași, 1932, p. 610.

⁶⁸ Ș. Papacostea, Evul mediu românesc. Realități politice și curente spirituale, București, 2001, p. 45-46.

⁶⁹ I. Corfus, Pagini de istorie românească în noi publicații poloneze, în: AIIAX, V, 1968, p. 221.

⁷⁰ V. Ciobanu, Cauze politice și implicații juridice ale stabilirii raporturilor româno-polone la sfârșitul secolului XIV (1387-1396), în: AIIIX, XXVII, 1990, p. 117.

⁷¹ V. Ciobanu, Cauze politice și implicații juridice ale stabilirii raporturilor româno-polone la sfârșitul secolului XIV (1387-1396), în: AIIIX, XXVII, 1990, p. 112.

⁷² Gh. Pungă, Studii de istorie medievală și științe auxiliare (I), Iași, 1999, p. 129.

de un domn autocrat din mila lui Dumnezeu, și o închinare de vasal, atunci când închinătorul poate sau trebuie să declare că stăpânirea lui vine de la suzeranul căruia i se face închinarea. O situație intermediară este aceea când se spune că domnia vine de la Dumnezeu și de la pretinsul sau realul suzeran”⁷³.

Referindu-se la raporturile moldo-polone din anul 1400, Constantin Rezachevici pune în circuitul științific un fragment din *Cronica anonimă a Moldovei*, ulterior publicată integral⁷⁴, descoperită de acest savant la Cracovia și în care se afirmă că „regele Wladislaw a zălogit în 1400 lui Alexandru, principe al Moldovei, Pocuția, Sniatinul și Colomeea pentru 1000 de ruble, cum o dovedește originalul acestei tranzacții care se afla în arhiva Republicii”⁷⁵. Din această informație a *Cronicii anonime*, Constantin Rezachevici constată că „actul (la care face referință *Cronica* – I.E.) nu mai este astăzi cunoscut”, dar, specifică autorul, „fără îndoială el a existat, dovedind că la începutul domniei lui Alexandru vistieria dispunea de această sumă relativ însemnată”⁷⁶.

Evident, pentru eventualitatea unei asemenea tranzacții trebuie să bănuim raporturi destul de amicale dintre Alexandru cel Bun și regele Wladislaw Jagiello. Dar asemenea raporturi între rege și domn în a doua jumătate a anului 1400, de când se știe cu siguranță că Alexandru era domn, nu au existat. Cu atât mai mult ele nu au putut exista în timpul când Alexandru lupta pentru ocuparea scaunului.

Opinia lui Constantin Racoviță precum că la urcarea în scaun Alexandru cel Bun ar „fi acceptat starea de fapt moștenită și se recunoaște vasal regelui Poloniei”, nu poate fi acceptată. Afirmând acestea, Constantin Racoviță pornea de la ideea că în acel timp „omagiul ajunsese de mult să fie considerat ca înlănțuind și pe urmașii vasalului”⁷⁷. În pofida faptului că actele semnate de domnia Moldovei prevedeau, formal, răspândirea valabilității lor și asupra urmașilor, în realitate asemenea prevederi nu au avut pentru aceștia nicio consecință practică. Al doilea argument invocat de Constantin Racoviță a fost că la 1401 Alexandru cel Bun, „în hrisovul dat pentru episcopia armeană din Suceava se considera vasal”⁷⁸. Nici acest argument nu poate fi considerat valabil din cauză că în actul din 30 iulie 1401 nu este vorba de regele Poloniei, ci de marele cneaz al Lituaniei; episcopul armenesc Ohanes a venit cu scrisori de la patriarhul Antonie al Constantinopolului, beneficiind și de „ajutorul domnului nostru, marele cneaz Vitovt”⁷⁹. Așadar, dacă admitem anumite relații de vasalitate ale domnului Moldovei, atunci ele puteau fi numai în raport cu Vitovt și nicidecum cu Wladislaw Jagiello, rege al Poloniei.

În același timp, starea tensionată dintre Moldova și Polonia este subliniată în actul de credință din 9 decembrie 1400, act datat anterior de Mihai Costăchescu cu 25 martie 1400⁸⁰, datare rectificată ulterior de Constantin Cihodaru cu luna decembrie⁸¹, rectificare acceptată de Constantin Rezachevici⁸², remis regelui Poloniei Wladislaw Jagiello de către Ivașcu, un fiu al lui Petru Mușat, refugiat în Polonia. Ivașcu își exprima satisfacția că regele și marele cneaz al Lituaniei l-au luat „ca

⁷³ V. Al. Georgescu, Instituțiile statelor românești de sine stătătoare, în: Constituirea statelor feudale românești, București, 1980, p. 227.

⁷⁴ *Cronica Moldovei de la Cracovia. Secolul XIII – începutul secolului XVII*, Textul inedit al unui autor polon anonim, Studiu introductiv, ediție, note și bibliografie de Constantin Rezachevici, București, 2006.

⁷⁵ C. Rezachevici, *Cronologia critică a domnilor din Țara Românească și Moldova, A, 1324-1881, I, Secolele XIV-XVI*, București, 2001, p. 473; *Cronica Moldovei de la Cracovia. Secolul XIII – începutul secolului XVII. Textul inedit al unui autor polon anonim. Studiu introductiv, ediție, note și bibliografie de Constantin Rezachevici, București, 2006, p. 133.*

⁷⁶ C. Rezachevici, *Cronologia critică a domnilor din Țara Românească și Moldova, A, 1324-1881, I, Secolele XIV-XVI*, București, 2001, p. 473.

⁷⁷ C. Racoviță, Începuturile suzeranității polone asupra Moldovei (1387-1432), în: *Revista istorică română*, X, 1940, p. 258, 261.

⁷⁸ C. Racoviță, Începuturile suzeranității polone asupra Moldovei (1387-1432), în: *Revista istorică română*, X, 1940, p. 261.

⁷⁹ *Documenta Romaniae Historica, A, Moldova, I, 1384-1448, Volum întocmit de C. Cihodaru, I. Caproșu și L. Șimanschi*, București, 1975, p. 21.

⁸⁰ M. Costăchescu, *Documentele moldovenești înainte de Ștefan cel Mare, Vol. II, Iași, 1932, p. 619.*

⁸¹ C. Cihodaru, *Alexandru cel Bun, Chișinău, 1990, p. 63.*

⁸² C. Rezachevici, *Cronologia critică a domnilor din Țara Românească și Moldova, A, 1324-1881, I, Secolele XIV-XVI*, București, 2001, p. 456.

slujitor⁸³ și promitea că îndată ce va ajunge domn în Moldova, îi va sluji cu credință pe ambii, împreună cu toată Țara Moldovei (în originalul latin – *Terra Valachiae*, I.E.) și în veci nu-și va căuta alți domnitori (=suzerani)⁸⁴. Ivașcu se mai obliga să lase Poloniei „această țară a Șepințului și aceste orașe, ce sunt în ea, după vechea graniță”⁸⁵. Deci, este vorba de Țara Șepenițului, și nu de Pocuția, cum credea Constantin Cihodaru⁸⁶. Clauza este remarcabilă prin aceea că atestă existența și la sfârșitul anului 1400 a problemei teritoriale pentru Țara Șepenițului, izvorul căreia duce, la cea probabilă cedare făcută Moldovei, la o dată neprecizată, de către unul dintre regii Ungariei⁸⁷ și la care ulterior au pretins polonezii. Și tot prin același act, Ivașcu se obliga să renunțe la suma de bani împrumutată regelui de către tatăl său, Petru Mușat⁸⁸.

Așadar, actul dat atestă fără putință de tăgadă că, în luna decembrie 1400, problema împrumutului lui Petru Mușat de la 1388 nu fusese încă rezolvată, banii nu fuseseră încă înapoiți de către regele Poloniei, dar nici problema teritorială nu era epuizată. Faptul că Ivașcu promite că va „lăsa” regelui Țara Șepenițului și orașele din ea „după vechea graniță” ar putea fi interpretat în sensul că regiunea dată, la moment, era în componența Moldovei, dar și în sensul că nu era parte componentă a Moldovei și că ulterior el nu va mai înainta pretenții față de această regiune.

În lumina celor două surse citate se evidențiază un paradox inexplicabil: pe de o parte, regele Poloniei încă nu restituise Moldovei suma de bani pentru care promisese că va gaja mai multe teritorii și încă mai pretindea la Țara Șepenițului; pe de altă parte, Alexandru cel Bun ar mai fi împrumutat regelui 1000 de ruble, pentru care Wladislaw Jagiello i-ar fi gajat Pocuția cu orașele Sneatyn și Colomeea.

În acest context considerăm că este vorba de o confuzie, mai bine zis de o eroare cronologică în *Cronica anonimă* utilizată de Constantin Rezachevici, or, suma de 1000 de ruble și teritoriile amintite în *Cronica anonimă* – Pocuția, Sneatynul și Colomeea – apar într-un document semnat de regele Poloniei Wladislaw Jagiello la 12 aprilie 1411. În actul respectiv regele recunoaște că a mai rămas dator „o mie ruble de argint frâncesc” lui Alexandru cel Bun, bani care au fost împrumutați regelui nu de actualul domn, ci de „înaintașii lui”, precizare peste care nu putem pur și simplu trece, și făgăduiește că va plăti datoria în următorii doi ani de zile. Dacă la scurgerea timpului de doi ani de zile, adică până la 12 aprilie 1413, datoria nu va fi achitată, atunci regele va ceda lui Alexandru cel Bun teritoriile Pocuției, Sneatynul și Colomeea⁸⁹. Ilie Minea era convins că regele și-a onorat obligația și că de la Paștile anului 1413 Țara Pocuției era în stăpânirea domnului Moldovei⁹⁰, convingere care nu are însă niciun temei.

Dar textul *Cronicii anonime* poate fi interpretat și în alt fel. Într-adevăr, putea să existe un original din anul 1400 în care să fie amintită suma de 1000 de ruble, numai că ea nu a fost împrumutată de Alexandru cel Bun regelui polon, ci acesta recunoaște, cum o va face și la 1411, că are datoria respectivă față de Moldova. Oricum, considerăm și în continuare că ipoteza privind un nou împrumut oferit de Alexandru cel Bun regelui Poloniei în anul 1400, care, aparent, ar reieși din *Cronica anonimă*, trebuie înlăturată, ea nu are niciun suport documentar.

Este important de atenționat asupra faptului că despre un împrumut al domnului Moldovei către regele Poloniei știa și Grigore Ureche, care scria: „Avându decii craiul leșescu a face oaste asupra lui Jicmontu craiul ungurescu, pus-au zălog la Alixandru vodă, Sniatinul și Colomăia și toată Pocutia și au luat 1.000 de ruble de argint. Și într-același an au murit Alixandru vodă, după ce au domnitu 32 de ani și 8 luni. Și banii au rămas la leși”⁹¹. Așadar, suma de 1000 de ruble ar fi fost

⁸³ M. Costăchescu, Documentele moldovenești înainte de Ștefan cel Mare, Vol. II, Iași, 1932, p. 619.

⁸⁴ M. Costăchescu, Documentele moldovenești înainte de Ștefan cel Mare, Vol. II, Iași, 1932, p. 619.

⁸⁵ M. Costăchescu, Documentele moldovenești înainte de Ștefan cel Mare, Vol. II, Iași, 1932, p. 620.

⁸⁶ C. Cihodaru, Alexandru cel Bun, Chișinău, 1990, p. 62.

⁸⁷ I. Corfus, Pagini de istorie românească în noi publicații poloneze, în: AIIAX, V, 1968, p. 221; Ș. Papacostea, Evul mediu românesc. Realități politice și curente spirituale, București, 2001, p. 45.

⁸⁸ M. Costăchescu, Documentele moldovenești înainte de Ștefan cel Mare, Vol. II, Iași, 1932, p. 619-621.

⁸⁹ M. Costăchescu, Documentele moldovenești înainte de Ștefan cel Mare, Vol. II, Iași, 1932, p. 640-642.

⁹⁰ I. Minea, Informațiile românești ale Cronicii lui Jan Dlugosz, Iași, 1926, p. 24.

⁹¹ Gr. Ureche, Letopisețul Țării Moldovei, Chișinău, 1988, p. 78.

împrumutată de domnul Moldovei regelui Poloniei tocmai la 1431, lucru care, fiind cunoscute relațiile tensionate dintre Moldova și Polonia, pare neverosimil.

Referindu-se la politica lui Ștefan cel Mare de la începutul secolului al XVI-lea, Constantin Rezachevici, pe bună dreptate, scrie că domnul Moldovei „s-a angajat între 1501-1503 în propriul său război cu Polonia pentru păstrarea stăpânirii Pocuției, care provenea din neplata în întregime a sumei împrumutate în 1388 de regele Wladislaw Jagiello de la Petru, fiul Margaretei”⁹². Așadar, domnia sa acceptă ideea că la baza conflictului pentru Pocuția s-a aflat împrumutul lui Petru Mușat, și nu al lui Alexandru cel Bun. Însă în notele explicative la *Cronica Moldovei de la Cracovia*, accentele sunt schimbate, autorul consideră că deoarece „nici de această dată (1411 – I.E.) regele nu și-a achitat datoria (din 1400 – I.E.), de acum înainte domnia Moldovei vor pretinde mereu până la 1538 stăpânirea Pocuției din Podolia, nu a Haliciului din Rusia, ceea ce nu s-a observat până acum” (Cronica 2006, 178). În continuare numitul autor scrie că „la 1388 regele **zălogește** (s.n. – I.E.) ... orașul nostru Halici, și cu acest ținut ce atârnă de el”⁹³.

Dar la 1388 regele Wladislaw Jagiello nu a zălogit nimic domnului Moldovei, situație observată de unii autori⁹⁴. Actul regelui din 3 februarie 1388 ne spune destul de clar că domnul Moldovei „ne-a împrumutat patru mii de ruble... și are a ne aștepta de la acest lăsat de sec până în trei ani, iar noi făgăduim... să le întoarcem deplin aceste patru mii de ruble peste trei ani, la lăsatul secului. Iar dacă nu-i vom întoarce la zi... atunci orașul nostru Halici, și acest ținut ce atârnă de el îl vom pune amanet, pentru aceste patru mii” și „ei îl vor ținea atâta, până când nu le vom da deplin”⁹⁵. Deci, zălogul indicat, „orașul nostru Halici, și acest ținut ce atârnă de el”, nu se punea la 1388, ci urma să fie pus peste trei ani de zile, adică din februarie 1391. Altă interpretare a acestui text nu credem că este posibilă.

Dar, conform actului din 10 februarie 1388, Petru Mușat se declară gata să împrumute regelui doar trei mii de ruble⁹⁶. În această situație, nu excludem posibilitatea că odată cu modificarea sumei împrumutate s-a modificat ulterior și oferta regelui privind teritoriile ce vor fi puse drept zălog. Despre aceasta credem că atestă actul boierilor moldoveni redactat înainte de 6 ianuarie 1395, în care ei făgăduiesc „ca să nu se mai vorbească nici un cuvânt despre Colomeea și despre Sniatyn și despre Pocuția”, iar problema Țeținei și Hmeliovului urma să fie discutată de domn și rege la o întâlnire ulterioară⁹⁷, situație cunoscută și autorului anonim al *Cronicii Moldovei*⁹⁸.

Așadar, Haliciul și ținutul care atârnă de el, amintite în actul de la 1388, nu mai sunt amintite în actul redactat înainte de 6 ianuarie 1395, acum sunt amintite exact acele teritorii invocate în pretinsul act de împrumut din 1400. De aceea faptul că, în actul din 1388 se amintește Haliciul și ținutul care atârnă de el, iar în pretinsul act de la 1400 – Colomeea, Sniatynul și Pocuția, nu poate fi invocat în calitate de argument pentru demonstrarea a două împrumuturi deosebite, unul la 1388 și altul la 1400, fiindcă teritoriile în cauză, Colomeea, Sniatynul și Pocuția, sunt amintite încă în actul scris înainte de 6 ianuarie 1395. Cu atât mai mult cu cât în studiul publicat în 2001 Constantin Rezachevici afirma că în schimbul împrumutului „regele zălogește pentru trei ani orașul și ținutul Halici cu Pocuția”⁹⁹. În ce privește fraza „pentru trei ani”, explicațiile necesare le-am dat mai sus. Referitor la „orașul și ținutul Halici **cu Pocuția**”, credem că în acest caz Constantin Rezachevici are perfectă dreptate, chiar dacă Pocuția nu este amintită în actul regelui din 1388, ea, fiind situată între

⁹² C. Rezachevici, Ștefan cel Mare, Ivan III, Sofia Tominicina (Paleolog) și Elena Stefanovna Voloșanca – legături dinastice și politice, în: SMIM, XXII, 2004, p. 67.

⁹³ *Cronica Moldovei de la Cracovia. Secolul XIII – începutul secolului XVII. Textul inedit al unui autor polon anonim. Studiu introductiv, ediție, note și bibliografie* de Constantin Rezachevici, București, 2006, p.178.

⁹⁴ C. Racoviță, Începuturile suzeranității polone asupra Moldovei (1387-1432), în: *Revista istorică română*, X, 1940, p. 238.

⁹⁵ M. Costăchescu, *Documentele moldovenești înainte de Ștefan cel Mare*, Vol. II, Iași, 1932, p. 605-606.

⁹⁶ M. Costăchescu, *Documentele moldovenești înainte de Ștefan cel Mare*, Vol. II, Iași, 1932, p. 604.

⁹⁷ M. Costăchescu, *Documentele moldovenești înainte de Ștefan cel Mare*, Vol. II, Iași, 1932, p. 609-611.

⁹⁸ *Cronica Moldovei de la Cracovia. Secolul XIII – începutul secolului XVII. Textul inedit al unui autor polon anonim. Studiu introductiv, ediție, note și bibliografie* de Constantin Rezachevici, București, 2006, p.133.

⁹⁹ C. Rezachevici, *Cronologia critică a domnilor din Țara Românească și Moldova*, A, 1324-1881, I, Secolele XIV-XVI, București, 2001, p. 453.

hotarul nord-vestic al Moldovei și Halici, nicidecum nu putea să nu fie inclusă în zălogul preconizat. Dar, după cum s-a arătat mai sus, putea interveni și o modificare a teritoriilor ce urmau a fi amanetate, în virtutea faptului că fusese modificată suma de bani ce urma să fie împrumutată regelui.

Evident, relațiile cu regele Poloniei, chiar dacă existau problemele asupra cărora s-a atenționat, trebuiau normalizate și, în anul 1402, Alexandru cel Bun promitea la Suceava să slujească, să ajute și să sfătuiască pe Wladislaw Jagiello¹⁰⁰. Făgăduința dată a fost materializată, conform *Cronicii de la Cracovia*, prin depunerea personală a omagiului de credință de către domnul Moldovei în prima jumătate a anului 1404, când Alexandru cel Bun ar fi depus omagiul de vasalitate față de regele Poloniei la Sniatyn¹⁰¹. La 1 august 1404 domnul Moldovei sosește la Camenița și depune iarăși omagiul de vasalitate regelui polon¹⁰² într-o situație tensionată, creată de încercarea lui Roman, fiul lui Petru Mușat „să redobândească țara”. În act sunt nominalizați și 15 boieri „pani **valahi (români - I.E.)**, pământeni **moldoveni**”, care, în numele boierilor din Moldova, depun jurământul de credință. Printre boierii menționați în document este și „pan Hotco de la Țețina”, deci din Țara Șepenițului, ceea ce atestă că spinoasa problemă a Țării Șepenițului, care, după cum s-a menționat și mai sus, era o altă unitate teritorial-administrativă decât Pocuția și regiunea Haliciului, fusese rezolvată în favoarea Moldovei, ceea ce, fără îndoială, a constituit o premisă serioasă pentru concilierea lui Alexandru cel Bun cu regele Wladislaw Jagiello și pentru afirmarea statului Țara Moldovei. Problema dată a fost rezolvată, în sensul că regele Poloniei a renunțat la pretențiile sale asupra acestui teritoriu, în favoarea Moldovei în perioada de timp cuprinsă între 4 august 1400 de când avem un act original de la Alexandru cel Bun și numitul boier Hotco de la Țețina nu apare¹⁰³, și 28 iunie 1401 când el este amintit, alături de Șandru de la Hotin¹⁰⁴.

Un interes deosebit pentru subiectul nostru prezintă actul semnat de regele Wladislaw Jagiello pe 13 decembrie 1433, act care reglementa problema hotarelor dintre cele două țări. Dacă în alte două scrisori Ștefan este apreciat drept „preaputernicul” voievod al Țării Moldovei, aici el devine „iubitul nostru (al regelui - I.E.) prieten”¹⁰⁵. „Scumpul nostru prieten” și urmașii lui, conform regescului document, „vor stăpâni Țara lor a Moldovei, toată, în toate granițele ei”¹⁰⁶. Așadar, nici cea mai mică aluzie că regele ar fi „stăpân” al Moldovei, că țara ar fi o „feudă” a sa. Regele mai promite că-l va apăra și ocroti pe domn de „orice supărare și de toate nedreptățile” și va apăra „țara lui” (a lui Ștefan – I.E.) împotriva tuturor dușmanilor.

În același timp, regele garantează integritatea teritorială a Țării Moldovei „în granițele ei”, granițe care sunt mai jos precizate. Regele subliniază că „îi dăm și i-am dat, în veac, aceste orașe, Țețina și Hmelovul, cu aceste ținuturi și sate, cari aparțin lor”, îl „facem ca pe adevărat stăpân și moșan al acestor cetăți, Țețina și Hmelovul”¹⁰⁷. Așadar, vechea problemă teritorială a Țării Șepenițului, care, ca și Pocuția, ar fi fost cedată Moldovei, la o dată neprecizată, de către Ungaria, a fost rezolvată în favoarea Moldovei. Cât privește Pocuția, a doua problemă teritorială existentă între cele două state, Ștefan al II-lea renunța la pretențiile asupra ei în favoarea Poloniei.

În legătură cu subiectul dat, merită toată atenția informațiile *Cronicii Moldovei de la Cracovia* referitor la campaniile lui Alexandru cel Bun „în Podolia și în Rusia” și în „stărostiile

¹⁰⁰ M. Costăchescu, Documentele moldovenești înainte de Ștefan cel Mare, Vol. II, Iași, 1932, p. 621-622.

¹⁰¹ Cronica Moldovei de la Cracovia. Secolul XIII – începutul secolului XVII. Textul inedit al unui autor polon anonim. Studiu introductiv, ediție, note și bibliografie de Constantin Rezachevici, București, 2006, p.133, 179.

¹⁰² M. Costăchescu, Documentele moldovenești înainte de Ștefan cel Mare, Vol. II, Iași, 1932, p. 625-627.

¹⁰³ Documenta Romaniae Historica. A. Moldova, I, 1384-1448, Volum întocmit de C. Cihodaru, I. Caproșu și L. Șimanschi, București, 1975, p. 16-17.

¹⁰⁴ Documenta Romaniae Historica. A. Moldova, I, 1384-1448, Volum întocmit de C. Cihodaru, I. Caproșu și L. Șimanschi, București, 1975, p. 19-20.

¹⁰⁵ M. Costăchescu, Documentele moldovenești înainte de Ștefan cel Mare, Vol. II, Iași, 1932, p. 661.

¹⁰⁶ M. Costăchescu, Documentele moldovenești înainte de Ștefan cel Mare, Vol. II, Iași, 1932, p. 662.

¹⁰⁷ M. Costăchescu, Documentele moldovenești înainte de Ștefan cel Mare, Vol. II, Iași, 1932, p. 662.

Colomeea și Sniatyn”¹⁰⁸, adică în Pocuția. Prezintă un mare interes și datele privind pagubele provocate și amănuntul că Ștefan, după ce devine domn (1433), trimite o solie la rege, solicitând ca acela „să ierte ceea ce tatăl său făcuse înaintea morții și pagubele provocate în Podolia și Pocuția”¹⁰⁹. Faptul că Alexandru cel Bun a atacat Pocuția la 1431 atestă limpede situația că la acel moment ținutul dat nu era în componența Moldovei, adică regele polon nu și-a onorat obligația de a-l zălogi real, așa cum se promisese. De asemenea, la 1433 Pocuția nu era a Moldovei, ci a Poloniei, dacă ținutul ar fi aparținut Moldovei, „iertarea” de către rege a pagubelor provocate de fostul domn al țării nu are niciun sens. Solia dată mai obiecta regelui că el nu trebuia să-l considere pe Ștefan dușmanul său și să-l susțină pe Ilie, fiindcă noul domn, „după pilda înaintașilor săi”, „voia să depună omagiu..., să dea tribut... și trupe în ajutor”¹¹⁰. Hotinul, care la acea dată era în componența Poloniei, nici nu a fost pus în discuție. De la satul Potoc până la Marea Neagră hotarul dintre cele două state era stabilit pe râul Nistru.

Actul semnat de regele Poloniei Wladislaw Jagiello, examinat mai sus, atestă cu lux de amănunte că regele a recunoscut și recunoaște Țara Moldovei ca stat independent și suveran, cu domnul ei, cu hotare bine stabilite („îi dăm și i-am dat în veac, aceste orașe, Țețina și Hmelovul, cu aceste ținuturi și sate, care aparțin lor... îl facem ca pe adevărat stăpân și moșan al acestor cetăți, Țețina și Hmelovul..., iar între aceste orașe și între țara noastră a Rusiei, va fi această graniță veșnică: mai întâi între orașul nostru Sneatyn și între Șepinț, Șepinț aparține Moldovei, pe aceste le desparte râul Colocin, iar de la râul Colocin drept peste câmpia Bolohovului până la râul cel mare, Nistrul, mai sus de satul Potoc, Potoc aparține Țării Moldovei”) și că între cele două state se statornicise, în esență, o alianță politico-militară, alianță exprimată în termenii medievali ai timpului, termenii unei societăți puternic ierarhizate.

La cele afirmate mai sus, considerăm necesare următoarele considerații finale:

În favoarea opiniei că *Lista orașelor rusești* a fost alcătuită anume în perioada anilor 1375-1381 ar servi și concluzia istoricului polon Zdzisław Spieralski prezentată, după cum s-a subliniat și mai sus, în istoriografia românească într-o recenzie a lui Ilie Corfus: „În ceea ce privește Pocuția, autorul spune că pare să fie adevărat ceea ce s-a scris mai demult la noi că Moldova a obținut această provincie dimpreună cu Țara Șepenițului din partea Ungariei în perioada când aceasta stăpânea Rusia Haliciului. În tot cazul, ulterior, domnii moldoveni și-au motivat frecvent pretențiile asupra Pocuției prin aceea că regele Ungariei le-a cedat lor drepturile asupra ei. De aceea autorul afirmă că nu este exclus ca Pocuția și Țara Șepenițului să fi fost cedate de unguri moldovenilor în timpul lui Ludovic cel Mare sau mai curând după moartea lui, deci în general în perioada dintre 1370 și 1387”¹¹¹.

Așadar, și *Lista orașelor rusești*, și concluzia lui Zdzisław Spieralski se completează în mod fericit una pe alta și atestă aceeași situație: la începutul penultimului deceniu al secolului al XIV-lea regiunea Pocuția cu orașul Colomeea și Țara Șepenițului erau parte componentă a Țării Moldovei.

Se cunoaște și faptul că, în anul 1377, între Lituania și Ungaria a fost semnat un tratat de pace prin care Haliciul, Holmul și Belzul, adică întreaga Rusie Roșie, treceau sub stăpânirea directă a Ungariei¹¹².

Segmentul cronologic indicat – 1377, trecerea Rusiei Roșii sub controlul politic al Ungariei, și – 1382, decesul regelui ungar Ludovic I, pare timpul cel mai indicat pentru acordarea de către Ludovic I a unor teritorii lui Petru Mușat. Cedarea acestor regiuni de către Ungaria ar putea semnifica atât recunoașterea puterii militare a Moldovei, care reușise să înfrunte anterior o invazie lituaniană, cât și tendința lui Ludovic I de a menține Moldova, dacă nu sub suzeranitatea sa efectivă,

¹⁰⁸Cronica Moldovei de la Cracovia. Secolul XIII – începutul secolului XVII. Textul inedit al unui autor polon anonim. Studiu introductiv, ediție, note și bibliografie de Constantin Rezachevici, București, 2006, p.135, 137.

¹⁰⁹Cronica Moldovei de la Cracovia. Secolul XIII – începutul secolului XVII. Textul inedit al unui autor polon anonim. Studiu introductiv, ediție, note și bibliografie de Constantin Rezachevici, București, 2006, p. 135.

¹¹⁰Cronica Moldovei de la Cracovia. Secolul XIII – începutul secolului XVII. Textul inedit al unui autor polon anonim. Studiu introductiv, ediție, note și bibliografie de Constantin Rezachevici, București, 2006, p.135.

¹¹¹ I. Corfus, Pagini de istorie românească în noi publicații poloneze, în: АИИХ, V, 1968, p. 221.

¹¹² А.В. Тихомиров, Внешняя политика и дипломатия Великого Княжества Литовского в 1430-1569 гг. (<http://www.library.by/portalus/modules/belarus/print.php?subaction=>) (publicată în 2006, ultima accesare 7 aprilie 2008).

cel puțin sub una pur nominală. În același timp, prin cedarea Pocuției și Țării Șepenițului, Moldova a fost inclusă în spinoasa problemă a Rusiei Haliciene, disputată un timp îndelungat de cele două mari puteri ale timpului – Ungaria și Polonia.

Moartea regelui Ludovic I în anul 1382 și atacurile împotriva Lituaniei săvârșite de către cavalerii Ordinului Teutonic au marcat o apropiere între Lituania și Polonia, unde moștenitoarea tronului polonez, Jadviga, fiica lui Ludovic I, a fost încoronată la 15 octombrie 1384. Ceva mai târziu, prin tratatul de la Krewo, care a fost semnat la 14 august 1385, s-a stabilit că marele cneaz al Lituaniei Jagiello și rudele sale vor adera la catolicism, el se va căsători cu Jadviga, va uni propriile sale teritorii, lituaniene și rusești, cu Polonia. După semnarea tratatului, evenimentele au evoluat cu o repeziciune uimitoare: la 12 februarie 1386 șlehta polonă l-a proclamat rege al Poloniei pe Jagiello, pe 15 februarie el a primit catolicismul, la 18 februarie s-a căsătorit cu Jadviga, iar la 4 martie a fost încoronat rege cu numele de Wladislaw al II-lea¹¹³.

Prin tratatul de la Krewo s-a constituit o unie personală. Conform opiniei istoricului lituanian Edvardas Udavičius, „tratatul de la Krewo nu a lichidat formațiunea statală lituaniană: unirea nu a însemnat vasalitatea ei internă sau intrarea în componența Poloniei”. În același timp „unirea a însemnat suzeranitatea Regatului Polon asupra Marelui Cneazat Lituanian sau vasalitatea externă a ultimului. Jagiello, care a unit în baza uniei personale ambele tronuri, a devenit, în calitate de mare cneaz al Lituaniei, vasal sie însuși, în calitate de rege al Poloniei”¹¹⁴.

Materialele examinate mai sus, de asemenea, atestă că începând, cel puțin, cu anul 1388 și până în anii '30-'40 ai secolului al XV-lea, când *Lista* a fost definitivată, Pocuția și orașul Colomeea nu au fost niciodată parte componentă a Țării Moldovei, de aceea nu putem admite posibilitatea introducerii unei asemenea corecții în *Lista orașelor rusești* în această perioadă de timp.

Studiul a fost publicat în: Tyrageția, Istorie Muzeologie, Serie nouă, Vol. IV [XIX] nr. 2, 2010. p.79-92

¹¹³ А.В. Тихомиров, Международное положение Великого Княжества Литовского в 1377-1393 гг. Кривская Уния ВКЛ и Польши (<http://portalus.ru>) (Publicat la 12 aprilie 2006) (ultima accesare 18 septembrie 2006).

¹¹⁴ Э. Удавичюс, История Литвы, Т. 1, Москва, 2005, с. 165.